

VESECKÝ PLAKÁNEK

Josef JINDRA

Vesecký Plakánek
je bílé ticho
Do května rozbředá
bílá tma

Vesecký Plakánek
je černé ticho
Tudy se chodí
do svého já

Na němou otázku
odpověď padá
Vesmírné ticho
jež nemá dna

Na konci Plakánku
zelené ticho
Kdože si myslel
že sebe zná?

PRO CHVÍLE
POHODY

Č. 4

Vážený čtenáři,

tak je tady ČAJ č. 4, ze kterého je již cítit jaro (Josef Jindra nás v úvodní básni zavedl do našeho kraje, květnového Plakánku), i když „duben – ještě tam budu!“ i tentokrát varuje. Čím jsem starší, tím víc se na jaro těším. Doufám, že stejně se i Vy těšíte na nový doušek lahodného ČAJe. Tentokrát je připraven z vlastních zdrojů (přispěla pětice autorů LISu).

Hosté tentokrát zastoupeni nejsou, neboť jedna mladá autorka původně materiál slíbila, ale nedodala. A tak jsem musel sáhnout po tvorbě nám již známého „klasika“ Jozeva dŘevníka Borovského (jeho práce vyšla v ČAJi č. 1).

Přeji pohodu při jarním ČAJi, osychající meze (jak nám vždycky přál pan profesor francouzštiny), hodně inspirace, radosti ze života a ať máte na podzim na co vzpomínat, až se zase sejdem u dalšího ČAJe, s pořadovým číslem 5.

Václav Franc

OBSAH ČÍSLA:

Václav FRANC – Atentát na senátora Murdycha (3)

Básně Josefa JINDRY (8)

Krátké prózy Renáty ŠŤASTNÉ (10)

Bohumír PROCHÁZKA – O libáňském vodníkovi (11)

Zlata ZÁKOUTSKÁ – Vánoční intermezzo (12)

Jozev dŘevník BOROVSÝ – Machometáni (14)

ČAJ pro chvíle pohody

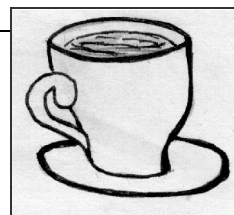
č. 4, duben 2004

Vydáno 2. dubna 2004

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Interní tiskovina LISu

Ročník III

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

ATENTÁT NA SENÁTORA MURDYCHA

Václav FRANČ

(úryvek z delší povídky)

Stejně jako každý den projížděl jsem i onoho rána magický úsek silnice, již bezmála čtyřicet let den co den jsem pozoroval úsek cesty, který se zapsal nesmazatelně do dějin našeho národa. Nebýt včerejšího podvečera, onoho zcela běžného, a přece tolik významného přijetí pacienta na naše oddělení, možná bych i dnes mechanicky přeřadil na nižší rychlostní stupeň a stoupal bych bez povšimnutí do mírného, ale táhlého kopce. Uplynulo již padesát devět let, za rok rovných šest desítek podzimů. Na protější straně silnice, v místech, kde nyní zůstalo jen několik pobořených kamenů jako pozůstatek po pomníku významného politika a předsedy senátu Karla Murdycha, žlutlá tráva. Zatímco na druhé straně, kde stál střepec atentátník Rudolf Schörm, vrcholily poslední úpravy na odhalení nového pomníku, zcela protichůdného tomu na druhé straně vozovky. Tráva sestříhaná do pravidelných trsů, dřevěné bednění chránilo ještě měkký beton a halda drobných kamínků, připravená na úpravu cestičky, čekala na pracovní četu.

Tenkrát, stejně jako dnes, začínalo září. Pro mne, žáčka prvňáčka, významnější než kdy později. Se školní brašnou na zádech vstupoval jsem na cestu poznání a netušil jsem nic o spletitosti cest dospělých, o intrikách, pravdách, lžích a polopravdách, o pokrytectví a hrdinství. Znal jsem jen několik písmen a číslic světa dospělých a nerozuměl jsem paní učitelce, když před nás předstoupila a řekla: „Moji žáci, dnes dopoledne byl spáchán atentát na předsedu senátu pana Karla Murdycha!“ Netušil jsem, co je to atentát, nějaké neznámé slovo, ale tušil jsem, že je stejně ošklivé jako nějaká nadávka, stejně bolavé jako ostří nože a stejně kyselé jako nezralá jablka.

Když si pro mne přišla matka do školy, vypadala smutně, i když babí léto nebylo o nic horší než srpnové dny. Tušil jsem, že se stalo něco moc špatného, když je kvůli tomu smutná i moje jindy veselá maminka. Večer rodiče sledovali pozorně televizi, dokonce zapoměli na moje čárky a vlnovky, které jsem měl napsat do sešitu.

„Víš, Václave,“ tak mě oslovoval otec, jen když jsem něco ošklivého provedl, na čele mu naskákaly vrásky a slova vypadala těžší, jako by vážila jako obrovský balvan. „Pan senátor byl hodný člověk, měl se stát naším budoucím prezidentem, ale někteří lidé jej neměli rádi, a tak ho zastřelili!“

„To jako zastřelili, že je jako umřelej?“ zeptal jsem se naivně dětsky, a když jsem viděl otcův zlostný výraz očí, zamrzelo mě, že jsem raději nemlčel.

„Stejně se nikdo nikdy nedozví, jak to vlastně bylo, nedá se jim věřit!“ rozčílila se matka.

„Aspoň před tím dítětem si dávej pozor,“ vytkl otec matce a vyčítavě se na ni podíval.

Rodiče mě chtěli uchránit před problémy velkých, a tak jsem jejich světu stále nerozuměl, ale večer před spaním jsem snil o tom, že se stanu detektivem a tenhle případ rozřeším stůj co stůj. Ale naštěstí jsem usnul a na svoje dětské plány na dlouhou dobu zcela zapomněl.

Za několik dní jsme před vyučováním stáli všichni v pozoru jednu minutu, jak nám řekla paní učitelka. Z domova jsme věděli, že má dneska pan senátor pohřeb. O hodině kreslení jsme mohli malovat, co jsme chtěli, a tak jsem se nakreslil se psem, jak pátrám po pachatelích, ale paní učitelce se nejvíc líbil Pavlův obrázek, který nakreslil rozstřílené auto. Zvláštní na něm bylo, že mělo rozbité zadní sklo, ale já dobře věděl, že pana senátora pachatel zastřelil zepředu, jak jsem viděl v novinách, a že se nyní ukrývá. A snad právě tehdy poprvé jsem pojal podezření, které již v den atentátu vyslovila moje matka, že všechno není tak zcela jasné, jak by se na první pohled mohlo zdát.

Svět je o padesát devět let dál a kolem atentátu zůstává stále mnoho nezodpovězených otázek. Nikdo vlastně neví, jak se vše onoho zářijového dopoledne tři kilometry od města odehrálo. Sám jsem přečetl většinu dostupných knih, ať už těch, co stranily Murdychovi, ale četl jsem i paměti atentátníka Schörma, knihy vzpomínek Blanky Murdychové, znal jsem pitevní protokol, rozhovory „korunních svědků“ pro noviny a časopisy, ale pořád mně nějaký instinkt naznačoval, že něco nesouhlasí.

Snad proto jsem chtěl jít studovat historii a dal zapomenout dětských snům o detektivu. Když zvítězila medicína, hltal jsem aspoň ve volných chvílích historické knihy, kroniky a encyklopedie. S postupujícím věkem a ubývajícím časem jsem zjistil, že budu možná solidní lékař, ale těžko se ze mne stane historik-detektiv. Tu a tam jsem prolístoval svůj archív, kde jsem schraňoval všechny poklady mých studií historie. Nebýt onoho přijetí Karla Murdycha na naše oddělení, asi bych se smířil se skutečností, že ani já nerozluším všechny nejasnosti kolem smrti senátora Murdycha.

Vypadal sešle, měl na sobě tříčtvrteční plášť, po chodbě se šoural a často se musel opřít o zeď, aby se vydýchl. Cítil jsem šanci, i když co vlastně ještě může říci o celém případu člověk tisíckrát zpovídaný, nesčetněkrát vyslýchaný. Když jsem začal rutinně vyplňovat chorobopis a on mně podával kartičku s rodným číslem a já mohl číst KAREL MURDYCH, zastavil jsem se.

„Vy jste...?“ nemohl jsem se mýlit, ale přesto jsem musel onu bezvýznamnou otázku položit. Obličej byl věrnou kopií otce, jenže otec zemřel v jedenapadesáti letech, zatímco synovi bylo dopřáno dožít se šestasedmdesáti. Obroučka brýlí souhlasila. Knírek, sice zešedlý, ale stejně přistřížený jako u otce.

„Ano,“ přitakal, aniž by znal otázku.

„Jsem rád, že mám tu příležitost poznat vás osobně,“ povstal jsem, snad bych mu podal ruku, ale pacient zůstal sedět.

„Moje jméno a tenhle obličej mně už nadělal v životě starostí. Jsem raději, když mě lidi nepoznají. Nakonec dneska už ti mladí ani nevědí, kdo můj otec byl, ale před lety abych se bál vyjít na ulici. Nejhorší na všem bylo, že jsem nikdy nevěděl, jestli mě budou litovat, nebo nadávat.“

„Nezlobte se, ale ... již od studentských let se zajímám o historii, přečetl jsem řadu knih a pojednání i o atentátu na vašeho otce, ale pořád si nedokážu odpovědět na některé otázky.“

„Atentátníka přece znáte, zná ho celý národ, tak co vám není jasné?“

Odpověděl podrážděně, až jsem si vyčítal, že jsem jej začal vyslýchat, ale nemohl jsem takovou jedinečnou příležitost nevyužít.

„Já vím, ale...“

„To jste celý vy, doktoři,“ rozkašlal se. „Chcete vědět všechno, ale já si myslím, že pravda bývá někdy příliš krutá, prostě je někdy lepší smířit se s nevědomostí. Čas je ten nejspravedlivější soudce!“

„Nechci vás pochopitelně obtěžovat, ale kdybyste dovolil, mám doma několik sešitů s výstřižky z novin té doby, kopie z knih, já bych ...“

„Nezlobte se, pane doktore, ale já nikomu nic nového neřeknu, těm mrtvým stejně nikdo nepomůže, nechte je spát, vytrpěli si své hoře ještě za života. Skutečně ode mne žádnou senzaci nečekejte.“

„Ale říkal jste, že pravda bývá krutá, ale já si myslím, že lidé by měli poznat pravdu, už třeba proto, aby se nikdy nic podobného nemohlo opakovat.“

„Pravda?! Co je vlastně pravda? I kdyby se vám podařilo rozluštit záhadu atentátu, nikomu z těch lidí kolem nic nevysvětlíte. Jedni mají svoji pravdu a vaše pravda je nebude zajímat a těm ostatním je všechno jedno, i proto se dějiny musí opakovat. A já, já si svoji pravdu odnesu do hrobu,“ řekl na rozloučenou.

„Škoda,“ díval jsem se za odcházejícím staříkem. Ale nenechal jsem věci plavat, doma jsem vyhledal všechny sešity a začal již poněkolkáté luštit záhadu kolem atentátu na senátora Murdycha.

První sešit byl nadepsán dětskou rukou. Na úvodní straně byla novinová fotografie, neumělá a zašlá po desítkách let. I přes nedokonalost snímku jsem musel uznat dokonalost kopie syna bývalého senátora. Škoda, že se syn nevěnoval politice, kdo ví, jak by skončil. Třeba jako otec? Nabízeli mu všemožné posty, ale zůstal bezvýznamným úředníkem v bance. Nechtěl skončit jako otec, protože věděl něco ... a to něco jsem se rozhodl vypátrat. Promluvím s ním na oddělení, třeba si bude chtít pohovořit, třeba přece jenom neodnese pravdu do hrobu. Ale bude nutné, abych si připomenul každý detail, a tak jsem začal číst novinový článek, který vyšel 11. září onoho roku v novinách Zítřek. Víím, že celá historie je notoricky známá a možná vás bude nudit, vždyť se každé výročí neustále opakuje ve školách, ve sdělovacích prostředcích, prostě všude, ale pro pořádek připomenou nejdůležitější fakta.

Na další straně sešitu byla v černém rámečku dětskou rukou obtažena novinová zpráva s nadpisem Atentát na senátora Murdycha.

„Včera dopoledne v 11 hodin a 35 minut byl cestou do úřadu postřelen směrem do hlavního města asi tři kilometry od městské nemocnice předseda senátu a vážný kandidát na úřad prezidenta republiky senátor Karel Murdych ...,“ podepsán redaktor novin Zítřek Jan Slavíček.

Jak se vlastně celá záležitost onoho zářijového rána odehrála. V dopoledních hodinách se na cestě směrem k městu zastavila dvě auta. Z jednoho, které přijelo od města, vystoupil muž kolem třiceti let, jmenoval se Oleg Váňa. Sportovec na první pohled, otevřel kapotu vozu a předstíral poruchu. Vybral si ideální místo, nad kopcem, měl přehled na silnici stáčejíící se do pravotočivé zatáčky. Velmi dobře viděl příjíždějící vozidla, nic neriskoval. Kdyby jej někdo pozoroval, tvrdil by, že má na voze poruchu. Nečekal dlouho a za dvě až tři minuty v protisměru přijel jiný vůz. Na rozdíl od vozu Olega Váni, který všichni dobře znají a jeho vrak vyšel opakovaně vyfotografovaný v nejrůznějších pohledech a úhlech záběru v novinách, jednalo se o bílou škodovku, zcela nenápadnou a v těch letech běžně se vyskytující na silnicích, nebyl ten druhý vůz nikdy přesně identifikován. Měl údajně tmavě zelenou barvu, snad se jednalo o mercedes. Alespoň tak to tvrdil řidič tohoto vozu, Rudolf Schörm. Nemám důvod mu nevěřit. Až doposud nešlo o nic výjimečného. Snad známý nebo náhodný kolemjedoucí zastavil, aby pomohl řidiči škodovky v nesnázích. Druhý muž, stejně starý jako Váňa, třicátník Rudolf Schörm, přechází vozovku, chvíli se sklánějí společně s Váňou nad motorem, o něčem spolu mluví, ale kdyby tady stál nějaký hbitý pozorovatel, nemohlo by mu ujít, že oba dva po očku sledují záhyb silnice dole, kde se má každou chvíli objevit senátní vozidlo. Oba velmi dobře vědí, že senátor Murdych jezdí ze své nové vily, kterou koupil na naléhání druhé manželky Blanky, zcela bez ochrany, jen s jedním řidičem. Proč by nakonec nejezdil? Vila je od města vzdálená necelých deset kilometrů a vozovka není příliš frekventovaná, zvláště v dopolední době. Váňa a Schörm dobře vědí, že dnes se senátor Murdych má sejít na pracovním obědě s prezidentem republiky, kterému na počátku nového roku končí poslední možné, ústavou povolené, funkční období. Stařeček, jak lid familiárně přezdívá prezidentu, je dost nemocný, často se v tisku spekuluje s možností předčasně abdikace ještě před vánočními svátky tak, aby parlament zvolil nového prezidenta ještě před Novým rokem. Do Nového roku s novým prezidentem a jeho prvním novoročním projevem. Jsou toho plné noviny.

Podle plánu se pod mírným stoupáním senátorovo BMW dlouho neobjevuje. Celá scéna trvá příliš dlouho a Schörm ztrácí nervy a přebíhá silnici a vrací se do mercedesu. Sedá za volant a tak sedí pokrčený na předním sedadle vedle řidiče, jako by něco hledal. Stejně se chystá Váňa. A pak ... v zatáčce se objevuje BMW. Váňa rychle otevře dveře a vykřikne smluvené heslo: „Díky!“

Ted' chybí jen několik vteřin. Všechno vychází. I počasí je ideální. Silnice prakticky bez provozu. Klid před bouří. Řidič BMW Miloš Beránek ani Karel Murdych na zadním sedadle netuší, že se blíží na osudové místo. Mají zpoždění, snad si ještě Murdych připravoval materiály pro prezidenta, ale těch pár minut nestojí za řeč. BMW vyjíždí do mírného kopce a Váňovi připadá, že řidič šetří vůz až příliš. Proč nepospíchá? Jede přece pozdě! BMW je na úrovni Váňova vozu. Váňa odjistí automat. Může jej Beránek zahlédnout ve zpětném zrcátku?

„Ra ta ta ta ta!“

Snad jen o několik desetin sekundy zahájí palbu i Schörm z druhé strany, jeho střely mají mířit na Murdycha, alespoň se s tím bude později Schörm chlubit, že to byl on, kdo zastřelil senátora. BMW vrávorá po silnici, než nadobro zkolabuje. Ticho! Zlověstné ticho!

Váňa i Schörm nastartují vozy a ujíždějí každý jiným směrem. Budou mít větší šanci, že alespoň jeden z nich unikne. Jenže ... ochranka již shání předsedu senátu. Z města mezitím vyjíždí vůz, který má zjistit, kde se Murdych zdržel. Člen ochranky Josef Prášek přijíždí právě včas, Schörmův mercedes nechá sice bez povšimnutí odjet, ale začne pronásledovat Váňův vůz, když kolega z hlídky Petr Hofman rychle vystoupí z vozu a přivolává pomoc. Prášek sám pronásleduje Váňu. Začíná honička a tachometr Váňovy škodovky překonává rekordy. Vůz ochranky je pochopitelně rychlejší, ale Váňa se nechce vzdát. Zatáčka před obcí se mu stává osudnou. Netuší, že zemře ještě dřív než senátor Murdych. Rána zazní vesnicí a širokým okolím, škodovka hoří a jeden z atentátníků končí v plamenech svůj život.

Druhý člen ochranky Petr Hofman přivolává vysílačkou ze senátorského BMW pomoc. Beránek již nežije, padnul na volant, ale Murdych ... ano, Murdych dýchá. Dokonce něco nesrozumitelného říká, blábolí, ale Hofman mu nerozumí nic ... snaží se vyprostit senátora z vozu a zjistit, kam byl senátor zasažen. Všude samá krev, ale Murdych dýchá, tedy žije.

Každá sekunda čekání je nekonečně dlouhá. Konečně se ozve kvílení sanitního vozu, v té chvíli se ozve rána směrem od vesnice a pak může Hofman pozorovat jen stoupající dým.

Lékař pohotovostní služby nakládá spolu s řidičem Murdycha do vozu. Doktor Svatopluk Rodr při prvním zevrubném vyšetření zjišťuje pouze zásah pravého ramene, částečně i pravá strana hrudníku, ale hlava nebyla zasažena. Senátor žije a má naději atentát přežít. Snad mu stoupne popularita ještě víc, a až se ze všeho dostane, bude důstojným nástupcem prezidenta.

Sanita ujíždí tři kilometry bleskovou rychlostí a za pár minut je senátor na operačním sále. Chirurgové nacházejí dva zásahy, skutečně do pravého ramene a pravé části hrudníku. Postižení pravé plicy je vážné, nikoliv však smrtelné. Operuje docent Jarmil Veselý, zkušený operátor. Profesor je v zahraničí, nedá se na nic čekat, a navíc o profesorovi se posledně dobou stejně tvrdí, že už má svoje nejlepší léta dávno za sebou. Operace končí krátce po jedné hodině odpoledne. Všechno nasvědčuje tomu, že pacient bez problémů přežije.

Nemocnice je obležena televizními štáby. Z obrazovek se komentátoři předhánějí v prognózách. Na dlouhou dobu se objevuje v záběru Váňova ohořelá škodovka, ukazují docenta Veselého a vyšetřovatele Kraus přichází poprvé s teorií o druhém střelci. Jenže Schörm měl dostatek času zmizet. Okamžitě jsou zataraseny příjezdové trasy, neprodyšně je město obemknuto, ale Schörm už je dávno pryč, a navíc, hledejte atentátníka ve velkoměstě, když o něm nikdo nic neví, ani zda skutečně existoval. Nikdo si ničeho podezřelého nevšiml. Jen jeden z řidičů, který projížděl místem činu krátce před atentátem, si vzpomíná na tmavě zelené auto, snad mercedes.

Tým lékařů se schází na konziliární poradě. Probírají se rentgenové snímky a další perspektivy léčby. Vše vypadá nadějně. Docent mluví na improvizované tiskové konferenci k národu: „Stav senátora Murdycha je vážný, ale stabilizovaný! Není důvod k přehnaným obavám.“

Kolem páté hodiny odpoledne se Murdych probouzí, krátce promluví s docentem Veselým, ten jej seznámí s rozsahem poranění. Chce mluvit s manželkou Blankou a stranickým kolegou Nývltem. Vypadá velmi dobře. Oba žánání rychle přicházejí a Murdych s Blankou mluví asi deset minut o samotě. Nývlt čeká na chodbě, neboť rozhovor s manželkou Murdycha unavil a opět usnul. Lékaři prosí Nývlta, aby vyčkal, až se Murdychův stav zlepší. Jenže ... Nývlt čeká marně, Murdych se již nikdy neprobere ze spánku.

Několik minut před začátkem večerního televizního zpravodajství je přerušen již tak smutečně laděný program. Hlasatelka Forejtová sděluje národu tragickou zprávu: „Pan předseda senátu, Karel Murdych, přes veškerou lékařskou péči dnes večer podlehl následkům atentátu!“

Druhý den před polednem, když jsem se na chvíli posadil, abych dopsal chorobopisy, ozvalo se slabé zaklepání.

„Dále,“ vyzval jsem nezvaného hosta, který mě ruší z polední chvílky odpočinku. Nejsem už nakonec žádný mladík a práce mě zmáhá čím dál víc.

„Dobrý den,“ vstoupil do dveří Karel Murdych mladší. I když přívlastek mladší mně nijak neseděl k vyhublému starci. „Nezlobte se, že ruším, ale mohl bych s vámi mluvit ... o samotě, mezi čtyřma očima?“

Nemohl jsem odmítnout: „Posaďte se a ptejte se,“ vyzval jsem pacienta.

Těžko dosedal na židli a chvíli trvalo, než se uklidnil. Jeho vpadlé oči si mě chvíli prohlížely, jako by váhaly, zda mají vyslovit nějakou pečlivě skrývanou pravdu. „Pane doktore, chtěl jsem se jenom zeptat; vím, že můj zdravotní stav je vážný, velmi vážný, ale já ... nikdy jsem nebyl žádný hrdina, hrozně se bojím bolesti a utrpení. Budu před smrtí hodně trpět?“

„Pane Murdychu,“ přiznám se, že jsem přece jenom očekával zcela jiný rozhovor, „především nemyslete na nejhorší, váš zdravotní stav ...,“ podobných chlácholivých rozhovorů jsem měl ve své praxi nespočet.

„Pane doktore, řekněte mně pravdu, já vím, že už brzy umřu, nebojím se smrti, dokonce pro mě bude v jistém smyslu vykoupením, nikoho nemám, takže ani nebudu nikomu chybět, ale ... chci vědět, jestli budu ... bude to hodně bolet?“

„Podívejte se, pane Murdychu, já vám tedy řeknu pravdu, vaše nádorové onemocnění nemá příliš dobrou prognózu. Kdyby se u vás stejný typ nádoru objevil tak před patnácti dvaceti lety, asi byste už dneska nežil, ale dnes máme medikamenty, které ... řekněme, že podle statistik se po operaci, jaká vás čeká, dožívá sedmdesát procent operovaných pěti let. A jen asi deset procent umírá do jednoho roku po operaci.“

„Vy mně, pane doktore, nechcete rozumět, já se neptám na prognózu, já cítím, že se blíží konec, ale chci vědět, jestli v posledním stadiu nádoru jsou bolesti hrozné. Víte, mám panický strach z bolesti, v životě jsem prožil různá období, po otcově smrti jsem se živil všelijak. Nikdy bych si to dříve nepřiznal, ale když se změnil režim a začali oslavovat Schörma, nakonec i dneska mu odhalují pomníky, měl jsem strach, že mě budou mučit. Určitě bych všechno přiznal, ale stejně by mně nevěřili.“

„Co by vám nevěřili?“ tušil jsem blízkost pravdy o konci života senátora Murdycha.

„Ani vy byste nevěřil, kdybych vám řekl pravdu.“

„O smrti vašeho otce?“

„O smrti mého otce.“

„A nechtěl byste to třeba napsat, a až umřete, já bych ten dopis...,“ začínal jsem spekulovat.

„Vidíte, sám připouštíte, že brzy umřu.“

„Ne, tak jsem to nemyslel, já jen, že by vaše svědectví ... přísahám, že bych dopis neotevřel a třeba za deset let bych ...,“ byl jsem na rozpacích.

„Deset let,“ zasmál se, „ani vy tomu nevěříte, tolik času rozhodně nemám, ale ... když už jsme u případu mého otce, chtěl jsem se zeptat: trpěl můj otec, než zemřel?“

„Vy mně dneska dáváte samé těžké otázky,“ poposedl jsem si na židli a mechanicky rovnal listy chorobopisu. „Víte, já jsem o případu atentátu vašeho otce prostudoval množství literatury, dokonce i pitevni protokol profesora Kadlečka, ale nikdy jsem dost dobře nepochopil, na co vlastně váš otec zemřel, respektive co bylo příčinou úmrtí. Operace se zdařila, otec se dostal na operační sál bezprostředně a Schörmovy výstřely nebyly smrtelné, tak proč zemřel? Až budu znát odpověď na tuto otázku, tak snad budu moci zodpovědět i vám. Takže pokud víte něco bližšího...“

„Neuvěřil byste, pane doktore, ale myslíte, že otec ...,“ nechtěl se nechat jen tak odbýt.

„Jak říkám, těžko dělat závěry, když člověk nezná příčinu, ale myslím si, že příliš netrpěl, když to chcete slyšet. Při převozu byl v bezvědomí, ztratil dost krve, po operaci se probral a vypadal dobře, dokonce mluvil i s vaší nevlastní matkou a chtěl mluvit s kolegou, pak usnul a ve spánku zemřel, takže ...,“ moje prognóza nebyla ničím podložena, ale myslím si, že jsem se nemýlil.

„Děkuji vám, pane doktore, hrozně jste mně pomohl, to byla poslední věc, kterou jsem potřeboval vědět,“ těžce se zvedal ze židle. Audience byla skončena.

„Ale kdybyste přece jenom chtěl, kdybyste si všechno rozmyslel a chtěl nechat nějaké svědectví, jsem vám kdykoliv k dispozici,“ vstal jsem a šel jsem za Murdychem.

„Jste velmi laskav, děkuji vám za všechno,“ podali jsme si ruce a jeho hluboké vpadlé oči se na mě usmály. Vyhublé tělo ve tmavě proužkovaném županu se pohnulo. Byl to spíš zbytek kdysi zdravého a mladého těla. Netušil jsem, že to byl můj poslední rozhovor se synem senátora Karla Murdycha.

Večer jsem doma otevřel opět soukromý archív. Manželka se čílila, že si nedám pokoj, ale já měl před sebou dva dny volna, a tak jsem si udělal kávu a zavřel se s materiály do pokoje. Tušil jsem, nějaký neznámý instinkt mě nabádal, že jsem velmi blízko, že mám v rukou něco, co zatím nikdo neobjevil, nerozluštil.

Oživoval jsem si dávno zažloutlé novinové články, opětovně vypisoval údaje. Porovnával s novými poznatky, až jsem konečně přišel na výpisek, který jsem si udělal z pitevniho protokolu profesora Kadlečka. Výsledek pitvy byl skutečně kuriosní, pitva konstatovala standardně provedený chirurgický zákrok provedený na pravé straně hrudníku a na pravém rameni. Postižený plicní lalok byl odstraněn, ale ostatní vnitřní orgány byly nepoškozeny. Srdce, zdá se, pracovalo klidně a pravidelně do posledních chvil života. Nemohlo dojít k žádné embolii. Závěr profesora Kadlečka, jindy pedantsky přesného, jak jsem jej mohl poznat v pozdějších studentských letech, byl zdrženlivý, neurčitý.

O tom, že by profesor pitevni protokol nějak falšoval, jsem vůbec neuvažoval. Vždycky si zakládal, že slouží pouze vědě a medicíně, byl prakticky nepodplatitelný a jediná možnost, proč by byl snad ochoten zalhat v pitevním protokolu, byla skutečnost, že by mu někdo řekl, že když neuposlechne, bude muset odejít od medicíny, od pitevniho stolu.

Laboratorní vyšetření nenabízelo také žádné vysvětlení. V krvi nalezeno půl promile alkoholu. Nakonec o Murdychově lásce k vodce, především po úmrtí jeho první ženy, se veřejně vědělo. Mírně zvýšená hodnota

bílých krvinek snad mohla napovídat něco o počátku zánětu a výrazně zvýšená hladina fitinů, látek, které organismus produkuje jako obrannou reakci proti alkoholu, dokazovala Murdychovu vášeň.

Bylo již po půlnoci a já se díval do lampy. Říkal jsem si v duchu, že jsem asi zase na slepé stopě, že všechny moje teorie jsou jen vidina, že jsem se stal obětí vlastního bludu, ale ať jsem bloudil tmavým pokojem jakkoliv, stále mě trápila nezodpovězená otázka: na co zemřel senátor Murdych?

V hlavě jsem si rovnal případné otázky, které položím Karlu Murdychovi juniorovi, hned jak se vrátím do nemocnice. Už jsem chtěl pitevní protokol uschovat do desek k ostatním materiálům, když jsem si všiml, že pod protokolem je jako asistent podepsán i můj bývalý kolega, tehdy ještě mladý doktor Štěpánek. Mluvil jsem s ním o celé pitvě několikrát, ale nyní jsem si řekl, že jej ještě jednou musím navštívit. Nejraději hned druhý den.

Ráno jsem se přes manželčiny protesty vydal hledat doktora Štěpánka. Vypadal sešle, ani jeho věk příliš nešetřil. Měl z mé návštěvy radost, méně potom již z mých všetečných otázek.

„Ale kolego, já opravdu nevím, co bych vám mohl ještě říci?“ kroutil hlavou nad šálkem kávy. „Víte, on ani profesor nevěděl, co bylo vlastně příčinou úmrtí. Však si taky vyslechl mnoho podezření, dokonce se tvrdilo, že kryl docenta Veselého, že špatně provedl operaci. Kdyby neměl profesor Kadleček tolik kontaktů v zahraničí, možná že by jej pitva senátora stála místo na klinice. Jenže Veselý byl kvalitní operátor, za něj ručím. Možná měl Murdych štěstí, že to byl právě Veselý, kdo jej operoval. Dal bych za něj ruku do ohně. Jednou dokonce docenta Veselého, když se zase vyměnil režim, oslavovali jako člověka, který napomohl smrti Murdycha. Říkalo se tomu tehdy odboj, však to budete pamatovat, pane kolego. Ale Veselý, a měl již smrt na jazyku, tvrdošijně odmítal všechny dohady.“

„Ale na co tedy zemřel senátor Murdych?“ připadal jsem si jako zaseknutá gramofonová deska.

„Víte, pane kolego, stejnou otázku si pokládám celý život, a odpověď na ni neznám, stejně jako vy. Ale ...“ zamyslel se, „napadlo mě, jestli by nebylo lepší položit si otázku, kdo mohl mít zájem na smrti senátora Murdycha?“

Pochopitelně, tuto otázku jsem si pokládal i já. Okruh potenciálních, nechci říci vrahů, by se dal rozdělit na dvě skupiny. První skupinu tvořili lidé s politickými důvody. Existovaly strany a hnutí, které se bály toho, že Murdych se stane prezidentem. Do akce mohly být zapleteny výzvědné služby, skupiny občanů, zájmy ze zahraničí. Ti všichni mohli vraždit a Schörm s Váňou byli jen pěšáky na šachovnici. Nájemní vrazi. Jenže, jak víme, oni nevráždili, lépe řečeno vraždit chtěli, ale atentát se nezdařil, neboť Murdych jej přežil. Musela tady být nějaká jiná příčina, která způsobila, že Murdych zemřel, a shodou okolností se sešla s tím nepovedeným atentátem ve stejném čase. Kdyby nedošlo k nějaké jiné, zatím neznámé příčině, vyvázl by Murdych s jizvami, ale posílněn podporou veřejnosti a zcela určitě by usedl na prezidentský stolec.

Do úvahy musíme vzít tedy druhou skupinu, lidé s osobními důvody. Manželka Blanka, mluvila s Murdychem jako poslední. Tajně se šušovalo o jejím vztahu s členem senátorovy ochranky, s nám známým Petrem Hofmanem. Společně nakonec odešli do zahraničí a tam společně žili a vydali několik knih o životě senátora. Kdyby bylo aspoň něco pravdy na úmyslu zbavit se Murdycha, jistě by se pochlubili. Nakonec hodně let by byli považováni za hrdiny. Blanka Murdychová mluvila velmi často a ráda, nechávala se vidět na recepcích, za senátorova života nevynechala jedinou příležitost, jak vycestovat. Lákala ji naděje, že její manžel se stane prezidentem a ona první dámou, paní prezidentovou. Proč by tedy ona ...? V případě dědictví by se o majetek dělila s Murdychovým synem z prvního manželství. Pokud by ona snad usilovala o život Murdycha, tak jedině Murdycha mladšího, aby se stala univerzálním dědicem, ale ... přestával jsem svým úvahám rozumět.

A co Murdych mladší? Měl, či neměl důvod? Co skrývá a nechce sdělit? Dával najevo, že vztah jeho otce a macechy nebyl ideální. Vadila mu macecha, kdyby se chtěl někoho zbavit, zcela určitě by vztáhl ruku na Blanku, ne na svého otce. Leda že by Murdych junior chtěl otrávit macechu nebo macecha Murdycha juniora a Murdych senior by omylem snědl nějaký jed či neznámou látku a, ale jakou látku, když v laboratorním nálezu nebyla nalezena žádná látka potvrzující moji teorii?

Když jsem rozebral všechna fakta, nevycházel mně zase žádný jednotný motiv. Udělal jsem si jen pár poznámek s nadějí, že se v nemocnici pokusím získat další údaje od Karla Murdycha mladšího ...

Když jsem vešel na sesternu, překvapila mě mladá sestra Sylvie nečekanou zprávou: „Pane doktore, víte, pan Murdych včera večer náhle zemřel!“

„Zemřel?!“

„Ano, zemřel, ale všechno je zvláštní, měl jít na operaci, stav byl stabilizovaný, potíže ani bolesti neměl, ale do rána ...“ mladá sestra krčila rameny.

„Kdo měl službu, myslím z doktorů?“

„Doktor Kratochvíl, ale ten nic neví, mluvil s pacientem při večerní vizitě, kolem půl desáté, vypadal normálně, a ze sester Iva.“

Vzpomněl jsem si na náš poslední rozhovor. Vždyť já mu vlastně dával svolení, přišel si pro rozřehšení. Proto se ptal, zda otec trpěl. Báł se operace, báł se smrti, ale především utrpení, bolesti. Proto se rozhodl pro dobrovolný odchod ze světa. Možná že on byl vrahem svého otce, proto tolik tajnosti, proto tolik záhad a zamlčování. Na sobě použil stejný prostředek jako na otci, ale jak to, že se v laboratorním nálezu nepodařilo nic zjistit?

Doktor Kratochvíl skutečně nic nového nevěděl.

„Znáte to, pacient se bojí operace, a raději se otráví, ve spánku nic necítí. Pitva nám řekne víc.“

„Ale, pane kolego, sebevrazi přece nechávají dopis na rozloučenou nebo aspoň vzkaz,“ nechtěl jsem se nechat odbýt.

„Já vím, ale o ničem takovém nevím. Pouze si vzpomínám, že se mě Murdych ptal, kdy budete mít službu, ale pak už nic. Jen něco, že počká ..., ale nejsem si tím zcela jist. Vůbec by mě nenapadlo, že ... možná že je to všechno jenom náhoda. Počkejte na pitvu!“

Běžel jsem ještě za sestrou, v civilním oblečení již odcházela, vydala svůdně, jak vypadají všechny mladé sestřičky na oddělení. Byla asi posledním člověkem, který Murdycha viděl živého.

„Ano,“ usmála se, zcela nepatřičně chvíle, kdy smrt obchází oddělení, „ptal se na vás ještě v noci. Ale nic nevzkázal, jenom vlastně ... teď si vzpomínám, opakoval, že je rád, že budete mít službu. Myslela jsem si, že chce s vámi ještě před operací mluvit, ale jinak nic. Na oddělení byl docela fofr. Měli jsme čtyři příjmy, takže ...,“ omluvně se usmála.

Byl jsem patrně posledním člověkem, který mohl objasnit záhadu smrti senátora Murdycha. Jeho syn zemřel a odnesl si s sebou na věčnost všechna tajemství. Vyčítal jsem si, že místo abych seděl u pacientova lůžka, hledal jsem doma v papírech neobjevitelné. Všechno se zdálo ztracené. Takhle propásnout poslední šanci. Ale ...

(Práce získala čestné uznání na literární soutěži ŠRÁMKOVA SOBOTKA 2003.)

BÁSNĚ JOSEFA JINDRY

Genocida

Pravda lahve s lebkou:

Jed spolehlivě pozná

že právo růst má jenom tráva

jednoděložná

Selekce a vyhlazení

jsou za odlišnost odvetou

Chtěli jste přece trávník

kde pampelišky nekvetou?

Na koho pámbu zanevře

Prostořecí trpaslíci

vždycky měli navrch

až je pámbu z veřejného

zájmu tvrdě zavrhl

Oněměli zkameněli

za své lidské návyky

Na zahrádkách smutně stojí

exkluzivní patníky

P o t k á v á n í

Podobná deltě Nilu
ostychem ramen
cestu si hledá
kde má své moře

Podobná prameni
z bezradných písků
klopýtá v sobě
v nedůvěře

Podobná stínu ohně
shořelým stéblem
v popelu pláče
v nepokoře

Podobná stopám v jílu
vysychá léty
v pravěký otisk
dinosaurů

Podobnou idolu
co byla Laura
stále ji potkávám
podivnou lásku

Ř í k e j l á s k u

Říkej lásku svými slovy
v posteli na seně i v hvozdě
Nečekej pomoc od Šejkspira
Mohlo by být už pozdě
A zda by přišel – kdo ví?

S k l í č k a

Ráno mě světlem zabolí
ta škvíra mezi víčky
Hlásí se den
a vrací odhodlání
znovu se belhat o holi
za barevnými sklíčky
s bezbarvým střípkem v dlani

Hlásí se den
možná bude jiný
Zlatá rybka v potřhané síti
Opřít se o hůl
a zapomenout přání
Dál cesta vede po niti
bezbarvé střípky na ni

Sonet o smutném oharku

Je přec jen pořád tady s námi!
Omalovánkový svět
kde přes pastelky nevidět
jak trouchnivější trámy

Řídí ho kat v soudcovské kápi
don Corleone s odpustky
Malíček nemá na propustky
za řeku slz když řasy skrání

Kéž by se vánek co dnes vál
rozburácel na mistrál
nad pole lesy nad domy

a rozfoukal než přijde zima
ten oharek co smutně dýmá
z troubele dýmky vědomí

KRÁTKÉ PRÓZY RENÁTY ŠŤASTNÉ

POZNÁNÍ...

Člověk musí zpravidla přijít o všechny hmotné statky, které ho obklopují, aby si uvědomil duševní podstatu sebe sama. Lépe řečeno, nic se nestane samo. Vždycky je toho někdo příčinou. Převážně jsme to my sami. Takže i tou hmotou se obklopujeme sami. Já to znám – to se mi líbilo tohle a začala jsem to sbírat. Táhleto se mi taky líbilo. A šup – je to sbírka jak vyšitá. Dost věcí člověk dostane od přátel k svátkům, narozeninám, Vánocům, z lásky, jen tak... A to je dohromady moc.

Většinou si to uvědomuju při stěhování. Dokud ty věci leží na jednom místě, není tak patrné, že je jich víc, než kolik potřebuju. Ale jakmile se začnou přemísťovat odněkud někam, najednou si člověk uvědomí, kolik zbytečných krámů kolem sebe má. A je nasnadě otázka: POTŘEBUJU JE? Ale zároveň je tu i druhá: JSOU TO KRÁMY? A beru je jeden po druhém do ruky s přesvědčením, že si nechám opravdu jen ty nezbytně nutné a ty ostatní půjdou z domu. Jenže... Když jsem na konci mého takzvaného třídění, jsem tam, odkud jsem vyšla. Najednou si tvářím v tvář těm věcem úplně přesně vybavuju, od koho jsem je dostala a při jaké příležitosti. A jsou pro mě důležité všechny. Bez rozdílu. Nedokážu se jich zbavit, rozloučit se s nimi. I když vím, že většinu z nich jsem měla v ruce naposledy právě v den, kdy jsem jimi byla obdarovaná. Ale s nimi by mi odešel kus mého života, kus mě. A ta představa bolí. Nezasloužíme si to, ani já, ani ty věci. A tak je ukládám do krabic a říkám si, že to tak asi má být, že je to v pořádku.

Znám dost lidí, kteří říkají, jak nutně potřebují tohle a tamhleto, televizi, novou samozřejmě, protože ta jejich se jim už okoukala, hi-fi věž a podobně. I děti mají nejrůznější potřeby. Spousta dětí dnes potřebuje mobilní telefon. Ale „...ne ten obyč, rozumíš, ten co si s ním můžu dělat ty obrázky. To děsně nutně potřebuju, mami...“ slyšela jsem nedávno tak desetiletého chlapce vyprávět mamince o svých potřebách. Nevím, co mu na to odpověděla, vystupovala jsem, ale myslím, že ho dostal. To je dneska moderní. A kdo chce být „in“, udělá pro to cokoli. A začíná to u těch nejmenších. Někdy je mi z potřeb předškoláků trochu smutno. Ale taková je doba. Jsem jenom zvědavá, s čím za mnou přijde za pár let můj synek. Teď ho nic takového netrápí, je mu necelý rok, ale někdy si říkám, co bude, až...

Vzpomínám si, když mi bylo třináct, přála jsem si gumové pantofle na pláž. Ne že bych je potřebovala, ale líbily se mi. Moc jsem prosila maminku, aby mi je koupila. A slíbila jí, že je budu nosit. Počkala týden, jestli si to nerozmyslím – a to byla pro mě věčnost – a pak jsme šly slavnostně do obchodu. Nosila jsem je, dokud mi nespady z nohou, a byla šťastná...

A teď tu sedím, rozhlížím se po těch svých pokladech a říkám si, že i přes to, že by o mně jiní řekli, že jsem chudá (mám třicet pět let starý sektorový nábytek, nemám auto, lépe řečeno mám, ale autem bych ho už nenazývala.. A kdybych nedostala televizi, video a hi-fi věž někdy před deseti lety, nejspíš bych je neměla dodnes...), přesto se cítím šťastná. Mám tu svoje knihy, slony, prasátka, sušené kytky. Ale hlavně tu mám svého syna, to je moje největší bohatství. Mám tu rodiče a sestru, to znamená rodinu, která, ať bylo dobře, či hůř, vždycky držela pohromadě a neztratila smysl pro humor a spravedlnost. V tomhle já vidím hodnoty – ty pravé, nefalšované. Ty, které nepomijí. A když je člověk jednou ztratí, pak je opravdu o moc chudší. O bližního.

O srdce. O duši. O člověka... Proto se obklopuji lidmi, jak nejvíc to jde. A poslouchám je a pozoruji. A proto se věcmi obklopuju jen v nejnnutnějších případech. To, co mám v srdci, to mi nikdy nikdo nemůže vzít... Mnozí to nechápou, ale mně to moje materiální málo k životu bohatě stačí. Daleko víc by mě bolelo, kdybych přišla o ty člověčí hodnoty. Tak se jich snažím držet a udržovat si je a hýčkat, pokud to jde, a je nám tady spolu hezky. Jsem ráda, že mohu dýchat, že vidím a slyším, že můj syn je zdravý, a jsem vděčná za každé ráno, kdy se mohu probudit.

A to je všechno.

(30. 6. 2003)

ZKOUŠKY

Každý z nás prochází životními zkouškami. Pamatuji si, že každé moje období bylo provázáno nejméně jednou takovou „fakt ránou“.

Moje poslední, současné, období začalo zjištěním, že jsem těhotná. A to „jsem“ je přesné, neboť já mám miminko. Vždyť jsi ho chtěla, tak ho teda máš, řekl mi jeho otec těsně před tím, než nás opustil. To jsem vnímala jako nutnost, která poslouží pro dobro věci.

Hned první zkouška přišla, když mému uzlíku byly tři měsíce. Šel na operaci hlavičky. Ustáli jsme to bez přebytných šrámů na duši. Slzy byly, ale dopadlo to na výtečnou. Dělá mi jen samou radost, štěstí moje. V devíti měsících se někde skamarádil se salmonelou. A to teda byla rána. Kde, proč, kdy, jak to...? Spousta otázek, a ani jedna odpověď.

V té době moje sestra odcestovala na báječných dvanáct dní užít si sluníčka k moři. Než však stačila vstřebet první paprsky na lodi, okradli ji. Takže dvanáct dní se smrsklo na pár, přičemž ten zbytek litala po úřadech s nejistotou, zda a jak a kdy se dostane domů. Ten strach o ni mi nedal spát. Když mi zavolala, že už má nový pas a bude to všechno ó ká, oddychla jsem si.

Druhý den můj milý přišel o práci. Řekl jen, co si myslí. Jaká drzost v demokratické společnosti. Tak přišel o zdroj příjmů. S ním i o služební mobil. Tudíž, v tu chvíli, o jedinou cestu, jak si vyměnit informace, když on je tam a já tady. Teď tam někde sedí, a já mu ani nemůžu popřát dobré ráno. Nastala doba ticha, kdy oba čekáme na to, až... A snažíme se něco dělat pro to, aby to bylo co nejdřív.

Člověk si vážně uvědomí cenu a pravý význam až teprve, když ztratí. V případě mobilu je to nepřijemná, leč čistě materiální záležitost. Sama jsem se té malé krabičce léta bránila. Nutnost to byla ve chvíli, kdy se sestra rozhodla vdát se k moři... Dnes je spousta věcí jinak, ale ta pravda je věčná. Obzvlášť bolestivá ztratíš-li, kohos' miloval. To bývá zkouška, kterou dost z nás neustojí. Ten šrám na duši zůstane tak hluboký, že už se nikdy nezacelí. Napadá mě jediné – nebuďme tak lehkovážní, neriskujme tolik a važme si životů a lidí, které máme kolem sebe. Máme jen jednu. Právě teď. Zítra už to nemusí být pravda. (9. 8. 2003)

O LIBÁŇSKÉM VODNÍKOVI

Bohumír PROCHÁZKA

Tahle pohádka vznikla, když jsme se s Danielem vraceli z Dvoreckého rybníka z koupání a zastavili se v hospodě u Šilence na jedno točené. Seděli jsme venku na schodech, Daniel pil svou limonádu, ale pořád pokukoval po mém pivu a žadonil, abych mu dal napít. Protože je ještě malý kluk, a pivo nemůže, musel jsem mu ten příběh konečně povědět. Schválně neprozradím, co je na tom všem pravda a co výmysl. Ostatně nestává se vám, že někdy těžko rozpoznáte hranici mezi tím, co jste si vymysleli nebo co se vám zdálo, a tím, co se opravdu stalo? A je to vůbec důležité?

Vodník, který žil v rybníce libáňského cukrovaru, byl tuze starý. U vodníků to není se stářím tak jako u lidí, takže vlastně nikdy nikdo přesně neví, jak jsou staří. Tomuhle cukrovodníkovi mohlo být tak okolo třech stovek let. Ženu už neměl, buď mu umřela, nebo utekla. Jestli utekla, ani bych se jí moc nedivil, vydržet s tímhle bručounem bylo opravdu těžké. Ne že by fňukal, on nemluvil skoro vůbec, on spíš jen bručel. A byla mu pořád zima, jak starým lidem bývá. Zimní kabát, který si sám zašival, taky podle toho vypadal; nesundával ho ani v létě. Pořád nosil tlusté ponožky valchovačky, ale ty nezašival nikdy, vymlouval se, že díra není v botě vidět.

Neřekli byste, že tenhle morous měl kamaráda. Jmenoval se pan Vaněk, byl taky už dost starý, ale v tom lidském věku, který je daleko menší než vodnický. Pan Vaněk byl zahradník, a protože v zimě na zahradě není práce, topil ještě v kotelně velkého domu u rybníka, kde se tenkrát ještě topilo uhlím. Ráno v zimě vstával před čtvrtou, protože než se takový dům vytopí, trvá to dlouho. A on chtěl, aby měli kluci a holky, když vstávají do školy, pěkně teplo. Do kotle pak už stačilo jen občas naházet pár lopat uhlí, v kotelně byla pohoda, a tak se tam chodil vodník hřát a hráli s panem Vaňkem karty. Samozřejmě vždycky tam vklouzнул, když se nikdo nedíval, to

by ho lidi hnali. Ne snad proto, že mu ze saka pořád kapala voda. Pod sebou míval kbelík a pravidelně ho vylejval. Do druhého kbelíku s vodou si vždycky dal nohy, protože vodník bez vody trpí a mohl by i umřít. Lidi prostě nemají moc rádi, když je někdo jiný než oni. Možná taky proto, že záviděli vodníkovi, že se dožil tolika let a za celý život nemusel ani jednou k zubaři.

Neřekl jsem ale to hlavní. Pan Vaněk měl rád pivo a ze všeho nejvíc miloval rum. Občas se mu stávalo, že ho museli z hospody U Macků vyhodit, protože všichni už šli spát a pan Macek už toho měl taky dost. To byly pro pana Vaňka nejkrušnější chvíle. Manželku už neměl a prázdného domova se bál. Někdy ta krušná chvíle byla i proto, že po těch pivech ani domů netrefil. A tak šel z kopce pořád dolů, až se ocitl v kotelně, kde na hromadě hadrů usnul. Když se ráno probudil a zatopil, bylo dobře. Kdo by se zajímal o to, co je s panem Vaňkem? Naštěstí se nic neprovalilo, ani když spal pořád. Vodník nakouknul do kotelny, začloulal Vaňkem, když ten se neprobral, začal zatápět za něj. Pravda, nebylo to ono, starý vodník nebyl moc šikovný. Kotel kouřil, trvalo dost dlouho, než se rozhořel. Lidi si ponadávali, že pan Vaněk zase přebíral, ale hlavně že nakonec zatopil. Nikdo netušil, kdo vlastně topí, nikoho to ani moc nezajímalo. V poledne vodník začloulal Vaňkem, udělal mu silné kafe a šel plnit své vodnické povinnosti – lovit dušičky. Stejně žádnou neuložil. Možná ani nechtěl. Ale ve službě byl. Aby si svůj vodnický důchod zasloužil.

Tak to všechno docela dobře klapalo, lidi hlavně že měli teplo, a tekla i teplá voda. Špinavá kotelná je nezajímala. To bývá časté, že si lidi hledí hlavně svého pohodlí a nezajímá je, z čí práce ono vlastně pochází. Až jednou: paní Němcová dělala doma pořádek, zbyla jí hromada papírů a že ji zanesle do kotelny spálit. Přišla tam zrovna ve chvíli, když měl vodník otevřena dvířka do kotle a házel svou devátou lopatu, to že na dopoledne postačí. Nejdříve koukala jako vyjevená do plamenů, konečně věděla, kde se teplo v bytě vlastně bere. Pak se zhržila zeleného mužíčka s lopatou a s křikem vyběhla z kotelny. Hned zbuntovala chlapy, co tam za barákem opravovali vodovod. Ti vyhnali vodníka klacky, které měl v kotelně uchystané na zátop. Hnali ho do vody a hnali, směli se tomu, až se za břicha popadali a volali, že jestli ho ještě uvidí, přivážou ho nad kotel a nedají mu ani skleničku vody. To je pro vodníka největší bolest.

Vodník brečel jako malý kluk. Ne proto, že rány bolí, byl už zvyklý na ledacos, co mu lidi dělali. Brečel pro tu nespravedlnost, že se mu takhle krutě odvděčili za to, že jim vlastně celou zimu topil. Zmizel pod hladinou a to bylo naposledy, kdy ho v Libáni někdo viděl. Starý Kolbaba sice tvrdil, že ho poznal trochu zamaskovaného v domově důchodců v Rožďalovicích. Ale to nikdo nebral vážně. Jednak je Kolbaba strašně ukecaný, a řekněte, viděli jste někdo vodníka v domově důchodců? Moc dobře neskončil ani pan Vaněk. Poslali na něj doktora a ten mu předepsal, že se musí pro to svoje pití léčit. Sanitka ho odvezla do Lojovic, tam do něj cpali všelijaké prášky a on pořád postával u okna a vůbec s nikým nemluvil. Nikdo to nevěděl, ale mně je jasné, že vyhlížel svého kamaráda vodníka. Ti dva, ať byli jacíkoli, lidi je neměli rádi, bez sebe nemohli být. Jednou večer zmizel z léčebny i pan Vaněk. Protože nikoho neměl, ani ho moc nesháněli. Říká se tomu, že ho prohlásili za nezvěstného. Nevím. Jen jedno mi je jasné – ti dva jsou spolu. Jestli jsou ve vodnickém, nebo lidském nebi, nebo někde úplně jinde, to samozřejmě neprozradím.

Kdyby mi ale někdo nevěřil, může se jít k cukrovarnickému rybníku podívat. Najde tam vedle sebe dva kameny a ten jeden je pořád mokrá, i když neprší.

VÁNOČNÍ INTERMEZZO

Zlata ZÁKOUTSKÁ

S vločkami se snášelo k zemi předvánoční ticho. Prachová peřina mohutněla na střeších chalup, tlačila je k zemi a srovnávala s jejím povrchem. Dlaňová okénka kalně mžourala do vánice. Svátý čas klidu a rozjímání. Snad každý se na něco těšil nebo alespoň něčím utěšoval.

Starý Josef zavzpomínal na nebožku ženu. Už třetí Vánoce pojede do Prahy za vnučaty, aby nebyl sám.

Myslí mu běžely krátké epizody ze života. Hezkého moc neužil. Dřina venku i v lese, do noci za stavem. I hrůzy z bojů na Píavě se mu promítly. Nehodily se do svátečního ladění, ale i to byl neoddelitelný kus jeho života.

Oheň v kamnech dohořival a meluzína hvízdala v komíně. Zavrtal se do prouhované duchny, aby se zahřál a odpočinul před cestou. Nechtěl už nic vidět, slyšet a vzpomínky odehnal.

xxx

Sníh milosrdně přikryl i Prahu. Bílé chodníky vytvářely iluzi štědrovečerního očištění.

Z oranžových kropáčů lamp padaly velké vločky a jiskřivě se vrstvily. Odpoledne pomalu přecházelo ve svatý podvečer. Na refýži přecházel muž, netrpělivý ztraceneček v liduprázdnu. Několik posledních hodin chodil ke každé tramvaji jedoucí od Hlavního nádraží. Zacinkala a rozjela se.

Zase nepřijel, ale proč? Že by se pro závěje nedostal k vlaku? Z tramvaje vystoupil jediný cestující, starý, shrbený do hlubokého předklonu, po zemi plouhal odřený kufík. Šel těžce.

„Počkejte, pane, pomůžu vám, máme zřejmě stejnou cestu!“ přebíral od staříka zavazadlo a letmo se dotkl jeho ruky. Vše mu bylo nějak povědomé. Shýbl se a přes padající vločky pohlédl chodci do tváře.

„Dědo, proboha, jsi to ty?“

V šeru nemohl uvěřit té změně.

„Jo, jo, seš honnej, žes přišel,“ ozval se někde od kolen namáhavě přiškrcený hlas.

Muž vzal starce i lehký kufř do náruče a stoupal mírným kopcem směrem k nemocnici, kde nedaleko ní bydlel. Chránil ho před větrem a spěchal.

xxx

„Nedělejte ze mě maróda, dyk sem dojel!“ pomalu a tiše se ozval z gauče Josef. Chtěl dceru potěšit. Cítil její starost, zahlédl slzy, ale únava ho znovu přemohla. V polovědomí vnímal ještě zvonek, příchod cizích hlasů a přesun na nosítka.

xxx

Otevřel oči. Neznámé prostředí, ticho rušilo monotónní předení a bzučení přístrojů. Nemohl se pohnout. Bolest projela celým tělem a probírala ho k životu. Je asi v nemocnici. Hádkové ho drží za nohy, ruce, svírají mu nos a nepustí. Jsou zalezlí i v ústech. Znechuceně se otřásl.

Monitory v sousední prosklené místnosti stále informovaly lékaře, teď i o tom, že se pacient pokouší navázat kontakt se světem. Přišel klidný, usměvavý a sklonil se nad lůžkem.

Nepatrným zorným polem ve štěrbině víčka ho Josef přijal, byl rád a spokojeně zavřel oči.

„No tak, pane Albrecht, už nespěte! Copak vám tři dny nestačily? Teď se asi moc dobře necítíte, ale máte vyhráno.“

Josef otevřel oči a něco nesrozumitelného zašeptal.

„Asi chcete vědět, co se stalo? To nám povíte v nejbližších dnech sám. Teď klidně ležte a na nic nepříjemného nemyslete. Jste po infarktu, ale věřím, že se brzy zotavíte a půjdete domů.“

Míjely dny léčby, nutného zla, rekonvalescence i naděje. Laboratorní vyšetření, injekce, hodnocení různých tělesných funkcí. Zpestřením byla i moucha na okně nebo sluncem pomýlený motýl. Josef byl ukázněný pacient, až se dcera, která za ním denně chodila, divila. Rychle se zotavoval, protože chtěl. Nebyl zvyklý polehávat, stonat a v nemocnici byl poprvé v životě. Drsného horáka podržela drápkem při životě sveřepost, získaná v denním boji s přírodou a tvrdohlavá touha „rozdat si to i se smrtí“. Teď měl čas a prostor k přemýšlení.

Často se vracel k osudnému okamžiku. Nějaký obrázek se vynořil, ale než se mu ho podařilo zachytit a podržet v paměti, zmizel. Mozek ještě odmítal pracovat. Děda býval zamyšlený, snažil se provzpomínat k bodu poznání a pravdy. Čas pracoval pro něj. Zvítězil nad amnézií a skoncoval s nejistotou. Netrvalo dlouho a vybavil si skoro všechno, jako když otevře obrázkové leporelo. Mluvil pomalu a bez vzrušení, lékař trpělivě a s viditelným zájmem poslouchal.

„Člouněku nejni přes Vánoce gór do juchání, dyž je uchalpě sám jako kúl uplotě. Nestěžuju si, to né. Děuce i jeho rodina sou honný, jezdim k nim rád, sám starej ajzamboňák, tak se vyznám a na cestování i do Prahy stačim.“

Tak tenkrát, pane dochtor, sem se akorát richtoval k vodjezdu. Ušecho sem splašil na rromádku i dárky havellantům, co sem koupil ve Verchlábu, ale pro kufěr se ně už na půdu lízt' nechtělo. Voni sou schůtka, merchy jenny, skoro rouný, večer byl na kerku a eletrika tam nejni, na co taky, že jó? A zejmu sem se zrouna klevil. Merzlo, až utrámeh praštělo.“

Josef se odmlčel. Prožíval znovu nepříjemné okamžiky. Možná si další obrázky „rounal upaměti do haptáku“.

„Ráno, to se pamatuju, sem se přistróžil, uzal vobuj a vylez nahóru. Popad sem milej kufěr a pak už nic nevím. Probral sem se dóle pod schodama, vystráchal sem se a táh na ulak. Móc pomalu a dlouho sem se kodercal a sou to jen dua kilometry. Ve vlaku sem klímbal a uPraze ně ňýký dobrý lidi pomolli vylízt a dovelli ně na eretriku. Akorát ně nebylo gór uhod, dyž řekli, že nemám tolik piť, ale nechtělo se ně úbec šprachat' a něco nim vysjetlouať. No a vostatní vám už řek Karel, teda jako zířa.“

Pacient si oddechl úlevou. Dlouhý hovor ho vyčerpá. Zavřel oči a odpočíval.

„Já vám to dopovím, pane Albrecht,“ přerušil ticho lékař. „Na půdě jste dostal záchvat a spadl dolů ze schodů. Tím se vysvětlují vaše pohmožděninny, oděrky a menší otřes mozku. Podle všeho jste v tom mraze ležel asi čtyři hodiny a vaše štěstí bylo, že jste byl ustrojený. I tak je to zázrak. A proč jste přivezl v kufř místo dáreků několik zaprášených lahví? Zřejmě byly po ruce někde pod schody. Po záchvatu je člověk obluzený a dělá věci nelogické. Utekl jste, jak se říká, hrobníkovi z lopaty a takový člověk prý bude dlouho živ a já vám to ze srdce přeju.“

Lékař poklepal starce povzbudivě po rameně a zamyšleně odcházel. Srovnával odolnost organismu i psychiku venkovského člověka z hor, otužilého prací i počasím, s nervním člověkem velkoměsta, poškozeným hlukem, stresem a dalšími negacemi. V duchu si upřesňoval formulace, doplňoval odbornými termíny pro chystanou přednášku medikům. Možná použije pacienta pro přímou demonstraci při přednášce ...

xxx

Do jara, jak určil profesor, pobyl děda v Praze u dcery. Voperovali mu kardiostimulátor, aby svými impulzy povzbuzoval nemocné srdce. Chodil na krátké procházky, naučil se žít pomalým tempem. Vystačil si. Dokázal dokonce zkrotit ten čertův vynález – plyn. Škrtl, opatrně stáhl plamen a donutil ho k poslušnosti. Čaj z bylinek rozvoněl pražský byt, ale doma je doma.

Jaro v Praze je jiné. Kytky ukázněně rostou za plotem nebo v parku na záhonku, ptáka kale nezaslechneš, hvězdy nevidíš pro záři pouličního osvětlení, reklam, pro smog, nebe je nízko a vůbec ...

Josef už neměl stání. Stýskalo se mu čím dál víc. S vnoučaty se už dost potěšil a zmocňoval se ho jarní neklid.

Rukou si občas sáhl na bouli pod levým ramenem. Budík. Zvykl si a považoval ho za pomocníka. Smířil se s nutností a bral ji jako vše, co je dobré pro život.

xxx

Přivítalo ho jásavé slunce. Bez pomoci vystoupil z auta a nevěřicně se rozhlédl. Praha kvete plným jarem, a tady je teprve kopno. Jen u chalupy pod okny, kam se opírá slunce, kvetou bledule, ale dole na zahradě a na louce jsou kupy a ostrovy sněhu a hory dočista bílé.

Z plných plic se nadechl svěžího povětří. Nemocné srdce zaplesalo, skoro se zastavilo štěstím. Zvítězil. Je doma, živ a cítí se zdrav. Něco se mu zalesklo v oku.

Rukávem setřel pomyslné smítko ...

MACHOMETÁNI

Josef dŘevník BOROVSKÝ

Právě jsem si chtěl zatopit třískou v kamínkách a postavit vodu na trochu cikorky, když tu se náhle na zápraží mé chaloupky ozvaly pomalé, šouravé kroky. Netuše, kdo by to mohl být, zvolal jsem mnohými léty osvědčenou to větu: „Dobrý, nebo zlý?“ Dvěře vrzly v pantech a do světničky vstoupil, celý strhaný a udýchaný od toho, jak spíchal, můj soused Franta.

„Zlý, kamaráde, zlý. A moc zlý. Jen jsem se to dozvěděl, uháním k tobě!“

„Pro pána Boha!“ vyděsil jsem se, až mi balíček cikorie vypadl z ruky, „jen se tu u nás posad' a honem povídej, co tě sem tak hrozného přivedlo!“

„Ludvíku, můj starý kamaráde, příteli a brachu nejvěrnější, světu je zle! Machometáni zas vystrkují rohy! Tasí svoje šavle, brojí a výpady připravují!“

„Ne, to ne!“ hlesl jsem, nevěře slovům jeho.

„Ano, ale ano, bratře můj, dnes to psali v listu. Dva aeroplány prý odcizili a s nimi dva domy pobořili! A to prý je jenom začátkem!“

„Ach Františku, má duše se zdráhá uvěřit tvému slovu, však přesto vím, že ty bys mne nikdy neoklamal, a pomalu se začínám smiřovati s touto skutečností. Ale to snad chceš říci, že my, staří válečníci, kteří se svými marškompaniemi ze všech sil a s hrdotí se bili na bitevních polích za svou zem, když Turci na Vídeň táhli, že my jen přihlížeti máme tomu, jak nějakí barbaři z Arábie a ostatní machometáni možná právě teď hranice naší vlasti překračují a krásnou zem naši plení?“

„Proto jsem přišel, Ludvíku. Svět nás potřebuje, v boji s Arabem bude každého muže třeba a my jsem přeci otřelí bojovníci, kteří se hned tak něčeho nezaleknou! Jen nás nepřítel spatří, prchne. Arab stejně jako Turek! Pojďme, Ludvíku, za nejbližší posádkou, nechat se naverbovat a své vlasti tak pomoci!“

„To je slovo, Františku, to jako by si z úst mi ho vzal! Nejprve však musíme se řádně vybavit a vyzbrojit, abychom čelili mohli Arabům a abychom čest armádě naší dělali!“ řekl jsem odhodlán, zvedl se od stolu a došel až ke dveřím, co vedou do komůrky, kde všechny své věci, které by mohly být ještě k užítku uschovány mám. Přistoupil jsem ke staré vojenské truhlici, odklopil její víko a vyňal z ní starý čtverhranný kufr klobouční. Uchopiv ho pevně za rukojeť, nesl jsem jej zpátky ke stolu a před Františka ho naň položil. Otevřel jsem ho a rukama z něj opatrně vyzvedl nádhernou jezdeckou konfederatku, se kterou jsem za mlada u hulánů sloužoval. Stále zářila jako nová a jediná skvrnka ji neznečišťovala.

„Je tvoje,“ pravil jsem Frantovi a nasadil mu ji na hlavu, „budeš v ní slušivě vypadat a našemu vojsku tak hanbu nedělat!“

„Drahý Ludvíku, ani nevím, jak vyjádřit své díky, však dobře víš, že uniformu moji dávno již moli sežrali a nebýt tebe, nemohl bych tak v řádné zbroji k boji narukovati, ještě jednou děkuji!“ Přistoupil jsem zpět ke dvířkům do komůrky a po stěnách rozhlédl se v ní. Potom jsem z věšáčku sundal svoji vojenskou tornu, sebral všechnu sílu a vzduchem ji až k Františkovi na stůl přihodil. Sám vzal jsem si svoji mošničku, na hlavu nasadil si kozáckou papuchu z medvědí kožešiny a oba pak jsme se řádným řemenem z vepřovice opásali a každý

kyrisarskou šavlí vyzbrojili. Ještě jsem si do své mošničky sbalil pěnovku s pytlíkem tabáku a lahvičku s užíváním, které mi namíchal pan magistr v apotéce, a vyrazili jsme.

Cestou do města jsme se ještě rozveselovali naší starou písničkou, kterou jsme si tenkrát u Vídně také zpívali:

Machometáni, to jsou páni,
kalhoty maj roztérhaný,
smérkaj do dlaní!

Když jsme do města, řádně posílení zpěvem, dorazili, hned začali jsme se optávat měšťanů, kde tu najdeme vojenskou osádku, abychom se mohli hlásit u regimentu. Nikdo nám to však nechtěl povědět, většina lidí před námi utíkala nebo si nás nevsímala. Je vidět, že se blíží vojna, lid nervózní a strachuje se, však to znáte, když se začnou batlióny šikovati! Nakonec nám přeci jen jeden dobrý muž pověděl, kde posádku najdeme, a ještě naše ustrojení pochválil. Když došli jsme před kasárna, udivilo nás, že není slyšet žádná hudba, žádný zpěv a žádný marš. Že by už regiment odtáhl na frontu? Zalekli jsme se toho, že jsme přišli s křížkem po funuse, a rychle běželi ke kasárenské bráně, kde za okýnkem postávala stráž.

„Promiňte, ale chtěli bychom se optat, zda zde ještě pobývá místní vojenská osádka?“ optal jsem se strážce zdvořile.

„Jo. Proč?“ odvětil nám ten místní voják.

„Jdeme se nechat naverbovat do vašeho regimentu!“

„Podle nové reformy armády se máj snižovat počty zaměstnanců, a to nejen civilních, takže máte smůlu, dědo, vás tu nepotřebujeme,“ odvětil mi ten mladíček.

„Víte vy vůbec, kdo já jsem?“ zvolal jsem na jeho adresu a hrdě vypnul svá prsa ověšená zlatými metály od samotného císařpána. Mladík zavřel své okýnko a dál už se s námi nehodlal bavit.

„Copak tohle je nějaký verbuňk?!“ vybuchl spravedlivým hněvem František, „naše Vlast je v nebezpečí, hlavní machometán Ládin vyzývá všechny vyznavače Muhameda ku svatě vojně, dnes to psali v listu a vy si tu snad klidně podřimujete!“

Abych dodal jeho slovům na vážnosti a síle, zatroubil jsem z plných plic na polnici. Kolem nás se už začali zastavovat lidé a pozorovat naše počínání. Vystoupil jsem na bedničku, povalující se na zemi, a začal jsem vroucně k těm lidem promlouvat. František tasil svou šavli a doprovázel má slova ráznými pohyby. Brzy však naše volání po spravedlivé odplatě útočnickům z Arábie bylo přerušeno dvojicí jakýchsi drábů, kteří odvezli nás na svůj komisariát, kde nás až do rána vyslychali. Nakonec vrátili nás zpátky až k nám domů do Zlomenin a řekli nám, abychom se u kasáren již více neukazovali. Ale jen ať počkají, všichni ti nevděčníci. Jen ať počkají, až machometáni prolomí hranice a začnou plenit jejich domovy, pak bude pozdě po nás volati. My ani prstem nehnem, i kdyby vám ti z Arábie to město do základů vypálili! Však Ať si zkusí byt' jediný machometán přiblížit se k mojí chaloupce! Pozná, co jsem já za válečníka, že jsem jiný než ti dnešní lenoši z města, a seznámí se pěkně zblízka s mojí kyrisarskou šavlí! Jen si zkus přijít, Ládi, se zlou se potážeš! Jako že se Ludvík jmenuju!

LIS – literární spolek při Městské knihovně v Jičíně si Vás
dovoluje pozvat na víkendovou akci

JIČÍNSKÉ POETICKÉ JARO

(setkání literárních spolků a jednotlivců z České republiky a
Slovenska spojené s tvůrčí dílnou)

21. 5. – 23. 5. 2004 v Jičíně

Program akce:

Pátek: příjezd účastníků – večerní setkání v Městské knihovně, uvítání, seznámení, posezení, diskuse s malým občerstvením.

Sobota: dopoledne – nad mapou Jičína – seznámení s magickými místy města (diapozitivy) a nejbližším okolím, představen jejich génius loci, přiřazení přivezených děl jednotlivých autorů místům. Zvolení názvu společného almanachu.

oběd – z vlastních zdrojů

odpoledne – putování po vybraných místech, recitace vlastních básní či předčítání vlastních krátkých prozaických textů. Dále na vybraných místech improvizované výstavy dalších uměleckých oborů, např. obrazy, plastiky, fotografie aj. za účasti veřejnosti.

večer – přípitek v místní hospůdce na přátelství mezi našimi národy a autory, kuloáry, pohodová muzika

Neděle: návraty domů

Rádi bychom vydali malý česko-slovenský almanach z přednesených prací. Proto je třeba přivést své věci na disketě, výjimečně předložit písemně, nejlépe zaslat e-mailem do začátku akce. Maximální rozsah příspěvku od jednoho autora je 1 stránka f. A4, velikost písma 11, styl Times New Roman. Almanach bude uveden na výstavě z tohoto setkání, uskutečněné v Městské knihovně v říjnu téhož roku, měsíci česko-slovenské vzájemnosti.

Změna programu vyhrazena.

Přnocování zajištěno – slovenští kolegové v ubyt. zařízení, našinci v knihovně ve vlastních spacích pytlích.

Důležité: z důvodů organizačních i ekonomických je třeba do konce března dát vědět, kdo přijedete a zda budete přnocovat, na mail: eberlova.monika@centrum.cz, případně tel.: 723 – 74 36 34 nebo zaslat závaznou přihlášku (viz níže). Stravu vyjma drobného občerstvení v knihovně si hradí každý sám. Za optimální pokládáme max. 3 až 4 členy z jednotlivých spolků.

-----zde odstříhnete-----

Závazná přihláška – zaslat na adresu: Eberlová Monika, Sv. Čecha 889, 506 01 Jičín			
akce:	Jičínské poetické jaro	termín:	21. 5. – 23. 5. 2004
Jméno a příjmení účastníka, jste-li z nějakého spolku či lit. klubu apod., uveďte jakého:			
Kontakt (e-mail, tel., poštovní adresa):			
Ano, zúčastním se ve dnech, požaduji nocleh na jednu noc , na dvě noci (nehodící se škrtněte).			

Čitelný podpis: